ח (לא) כמוכין שנפלו מן הכסת (לב) מותר להחזירם, אבל אסור לתתם (יד) (לג) בתחלה בכסת: **ט** לאסור לקבץ מלח (לד) ממשרפות המלח, (טו) (לה) שדומה (לו) למעמר. וכן אסור לקבץ (לז) כל דבר ממקום גדולו: **י** (טז) מהמקבץ דבלה ועשה ממנה עגול או (יז) שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו גוף אחד, (לח) הרי זה תולדת מעמר וחיב, וכן כל כיוצא בזה: **יא** נאף על פי שנותנים שמשמין ואגוזים לדבש, (לט) לא יחבצם בידו: **יב** סהנותן זרע פשתן או שמשמין וכיוצא בהם במים, חיב משום לש, מפני שמתערבים ונתלים זה בזה: **יג** (מ) * עאין שוברים החרס

באר הגולה

כ ברייתא שם (מ"ב) [מ"ח] (ע"א). ל שם ע"ג (ע"ב), ואיסורא איכא אף לאביי דפליג שם כיון דאינה גדולי קרקע, בית יוסף (ד"ה אסור לקבץ). מ רמב"ם פרק ח' (ה"ו). נ הרמב"ם בפרק כ"א (הי"ז), וכתב הרב המגיד שהוא מהתוספתא פרק (י"ב) [י"ג] (הי"ב). ס טור והרמב"ם בפרק ח' (הט"ז) מהא דזבחים צ"ד (ע"ב). ע רמב"ם בפרק כ"ג (ה"ו).

באר היטב

ח (יד) **בתחלה.** דהשתא עביד ליה מנא. רש"י (מח. ד"ה אבל). ורמב"ם (פכ"ב הכ"ג) כתב גזרה שמא יתפר, עין מה שכתוב סימן שי"ז סעיף ב': **ט** (טו) **שדומה למעמר.** אבל עמור ליכא, שאין עמור אלא בגדולי קרקע והוא הדין דישה:

י (טז) **המקבץ.** ודוקא שקבצם ממקום שנפלו מן האילן אבל אם קבצם בבית לא. כן מובא (בכסף משנה פ"ח ה"ו) בשם הרמ"ך (בהגהותיו לרמב"ם שם): (יז) **שנקב.** וצריך עיון למה לא יתחיב בזה משום בונה כמו שכתבתי סוף סימן שי"ט (סק"כ) גבי המגבן,

משנה ברורה

סביב הנקב, (סד) ואז אפלו החוט תחוב במחט נקובה שהוא תלוי שם בתמידות כדי להכניסו על ידו בהנקבים, שרי. ואין בו משום טלטול, כיון שהמחט תלוי בפתיל והפתיל בבגד ואין נפרד ממנו לעולם: **ח** (לא) **מוכין.** כל דבר רך קרוי מוכין, (סה) כגון צמר גפן וגרירת בגדים בלויים וכהאי גונא, (סו) והוא הדין נוצות: (לב) **מתר להחזירם.** לאותו הכסת, (סז) דכיון דכבר היו שם אין בזה משום תקון מנא, אך שיזהר שלא יתפר: (לג) **בתחלה.** דהשתא (סח) עביד ליה מנא ויש בזה חיובא דאורייתא: **ט** (לד) **ממשרפות המלח.** שיש מקומות שממשיך לתוכן מים מן הים, והחמה שורפתן והן נעשין מלח: (לה) **שדומה וכו'.** דמלאכת מעמר הוא לאסף השבלין וגם הוא כעין זה, (סט) ודוקא במקום המשרפות ששם הוא מקום גדולו של המלח דומיא דשבלין שבשדה, (ע) אבל אם נתפזר במקום אחר מתר לקבצן למקום אחד: (לו) **למעמר.** ולכך אסור מדרבנן, (עא) אבל עמור גופא ליכא, דאין עמור אלא בגדולי קרקע: (לז) **כל דבר.** היינו פרות וירקות ועצים ועשבים וכל דבר הגדל מן הקרקע, ובזה חיובא נמי איכא כשמקבצן במקום גדולן דזהו מלאכת מעמר גופא, והאי דנקט המחבר בלשון אסור, להורות לנו דשלא במקום גדולן כגון שנתפזרו פרות בבית (עב) אפלו אסורא נמי ליכא כשמקבצן יחד, ועין לעיל סימן של"ה סעיף ה'. ושומרי גנות ופרדסים צריכין לזהר מאד בזה אפלו בפרות שנשרו מבעוד יום, שלא לאספן בשבת אפלו מעט כי יש בזה חיוב חטאת, דשעור עמור הוא שעור קטן מאד, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ח ה"ה) המעמר אכלין, אם לאכילה שעורו כגרוגרת, ואם לבהמה שעורו כמלא פי הגדי, ואם להסקה שעורו כדי לבשל ביצה, עין שם: **י** (לח) **הרי זה תולדת מעמר.** שדרכן של אותן הפרות לחברן באפן זה. [א]ועין בנשמת אדם (ח"ב כלל יג אות א) שמצדד דאף כשעושה כן בבית חיב משום מעמר, דבאפן כזה עשוי לעשות גם בבית כבשדה, וכן כתב בספר מעשה רקח (פ"ח ה"ו) עין שם: **יא** (לט) **לא יחבצם בידו.** רצונו לומר שמהדק בידו האגוזים ועל ידי זה מפריד הדבש מבחוץ דהוי בורר, ועין לעיל בסימן שי"ט בסופו (ס"ק סו) שבררנו דבר זה: **יג** (מ) **אין שוברין החרס ואין וכו'.** כדי (עג) להניח עליהם וכהאי גונא:

באור הלכה

המקור לדברי הגה שם דמתר לרשם באויר כמין אותיות [ואפלו הרבה] מסעיף זה, משמע דהוא מפרש דברי השלחן ערוך אפלו כמין אותיות, ולפי זה לא ידעתי שום טעם לדברי השלחן ערוך שמתיר פה לכתחלה משום דהוא דבר שאינו מתקיים, על כל פנים מדרבנן היה לו לאסר, ואולי שזה טעם הגר"א שלא העתיק שום מקור לדברי השלחן ערוך בסעיף זה, ומכל מקום קצת קשה דהיה לו להשיג על זה ולא לשתק, ואפשר שהטעם הוא דסבירא ליה להשלחן ערוך דרשם לא חשיב כתב כלל בכל גוני, וראיה לזה מדברי הירושלמי פרק (כ"ג) [י"ב (ה"ד)] דרושם על (האור) [העור] כתבנית כתב פטור, וכן פסק הרמב"ם (פי"א הט"ז) ועין שם בדברי הרב המגיד שמקורו הוא מן הירושלמי הזה, ועל כן באינו מתקים מתר לכתחלה. ואין לומר דהירושלמי מיירי ברושם בצפרן ומשום דהוי דבר שאינו מתקים ולהכי פטור, וידוע דפטורי דשבת פטור ואסור הוא, חדא דסתמא קתני, ועוד דאם כן הוי ליה לפלוגי ברושם גופא בין בכלי ובין בצפרן, ולמה ליה לפלוגי שם בין מקרע בעור כמין תבנית כתב ובין רושם בעור כמין תבנית כתב, אמנם באור זרוע (ח"ב סי' עג) גורס בירושלמי איפכא, דרושם על (האור) [העור] כתבנית כתב חיב וכן הוא בתוספתא (פי"ב ה"ו) שלנו, והגר"א לא הגיה על זה כלום משמע דסובר דכן עקר, ולפי זה לרשם בצפרן דהוא דבר שאינו מתקים על כל פנים אסור לכתחלה וכדעת האחרונים הנ"ל. ולפי דברינו זה כל האי דינא תלוי בגרסת התוספתא אם כפי גרסת הרמב"ם או כפי גרסת האור זרוע, וכן כתב שם המגיד משנה שיש חלופי נסחאות בהתוספתא, ויפה עשה הגר"א שלא כתב על זה לא מקור ולא השגה, ועדין צריך עיון בכל זה:

יג * אין שוברין וכו'. סעיף זה והסמוך לו הוא מלשון הרמב"ם (פכ"ג ה"ו, פ"י הי"א), ודבריו בסעיף זה הוא נובע ממה שאמר בביצה דף ל"ב (ע"ב) הטעם דמשוי ליה מנא. **ולכאורה לפי מה שמוכח בסעיף הסמוך דקורע על מנת לתקן חיב משום קורע אמאי לא נאמר בזה משום קורע, ועוד דמלשון הרמב"ם בפרק כ"ג** (שם) **משמע שהוא מדרבנן, שכללו שם עם עוד כמה דברים שידוע שהם מדרבנן, ואם היה בו משום קורע היה בו איסורא דאוריתא,** ובאמת כבר הקשה זה בפרי מגדים (מש"ז סק"ד) ונשאר בקושיא, [ג]ומה שרצה אחד מן האחרונים להוציא מזה דלא שיך קריעה כי אם בדבר הנתפר ונארג שנתדבק מגופים רבים וכעין שהיה ביריעות, אבל לא בדבר שהוא מגוף אחד כמו עור וניר, זה אינו דמבאר בירושלמי (פ"ז ה"ב) בהדיא דבעור שיך גם כן קריעה, וכבר רצה לומר כן הנשמת אדם (ח"ב כלל כט סק"ב) ודחה זה מכח הירושלמי הזה. **ולולי דמסתפינא הוה אמינא דבר חדש בזה, דלא שיך שם קורע על מנת לתקן כי אם כשקורע איזה דבר באמצע והוא צריך לתקון שניהם,** וכעין שהיה במשכן שיריעה שנפל בה דרנא קורעין בה ותופרין אותה [שבת ע"ד (ע"ב)], שהקריעה היתה לצרך תועלת כל היריעה, וכן מה שאמר שם בשבת (ק"ד) [ק"ה] (ע"ב) דעבדה כי כיסתא, גם כן התועלת הוא לצרך כל הבגד, וכשקורע בחמתו דמחיב הרמב"ם (פ"י ה"י), הטעם משום דמטיב בזה לעצמו שמשכך חמתו הוי כאלו מתקן כל גוף הבגד. **מה שאין כן כשקורע איזה דבר מהבגד מן הצד וכונתו לתקן בזה את הבגד שהיה ארך או מקלקל בשפתו והחתיכה הנקרעת לא יתקן בזה כלל, לא שיך בזה שם קורע על מנת לתקן כי אם שם אחר, דהיינו מתקן מנא שהוא מתקן בזה את הבגד [ואם מקפיד על המדה, נראה דיש בזה גם משום מחתך ועין לעיל בסימן שכ"ב** (ס"ק יח) **מה שכתבנו בענין מחתך], ותלוי הדבר בהתקון, אם הוא תקון גמור חיב משום מכה בפטיש דגומר הכלי או הבגד, ואם אינו תקון גמור הוא מדרבנן. ולכך בענינו שהוא קורע איזה חתיכת ניר מדף שלם כדי להשתמש בו איזה דבר מה, ובדף שנקרע ממנו הניר הזה אינו מתקנו כלל ואפשר דמקלקלו גם כן, אין זה בכלל קורע על מנת לתקן ותלוי הדבר רק לפי התקון שנעשה**

שער הציון

(סד) בית יוסף (ד"ה וכתב ה"ר פרץ) ומגן אברהם (ס"ק יג): **ח** (סה) רש"י בריש פרק במה טומנין (מז: ד"ה מוכין): (סו) מרב חסדא (מח.) דשרא לאהדורי אודרא: (סז) לבוש (ס"ח): (סח) רש"י (מח. ד"ה בחדתי). ולהרמב"ם (פכ"ב הכ"ג) הוא רק משום גזרה שמא יתפר. וסתמתי כרש"י משום דהר"ן (כב. ד"ה רב חסדא) והריטב"א (חי' הר"ן מח. ד"ה רב חסדא) והאור זרוע (ח"ב סי' סז) והמאירי (מח. ד"ה אין נותנין) כלם סתמו כרש"י, ומברייתא (שם) דנקטה לדין זה עם דין דפותח בית הצואר בחדא מחתא משמע נמי כרש"י, דהתם חיוב חטאת איכא כדאיתא שם בהדיא: **ט** (סט) סמ"ג (לאוין סה) ושארי פוסקים: (ע) מגן אברהם (ס"ק טז): (עא) אליה רבה (ס"ק יח) ושארי אחרונים: (עב) אחרונים: **יג** (עג) פרי מגדים (מש"ז סק"ו):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סט"ו בסוגריים) הביא דעה זו בשם יש אומרים וכתב שצריך להחמיר כדבריהם. **ב]** עיין שו"ע הרב (סי"ז בסוגריים) שכתב: אבל משום קורע אין איסור אלא כשקורע ומפריד גופים רבים שנתחברו, כגון קורע בגד הארוג מחוטים הרבה, אבל הנייר שהוא גוף אחד אין בפסיקתו וחיתוכו משום קורע, ומטעם זה מותר לקרוע עור שע"פ החבית.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

וְאֵין קוֹרְעִין * הַנְּיָר, (מא) מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּמְתַקֵּן כְּלִי: **יד** פ הַמְדַבֵּק נְיָרוֹת אוֹ עוֹרוֹת בְּקוֹלָן שֶׁל סוֹפְרִים וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, (מב) * הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת תּוֹפֵר * וְחַיָּב. וְכֵן הַמְפָרֵק נְיָרוֹת דְּבוּקִים

פ רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' (הי"א).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(מא) מִפְּנֵי וְכוּ'. וּמַיְירֵי בְּשֶׁאֵין מַקְפִּיד עַל הַמִּדָּה, דְּאִי לָאו הָכִי יֵשׁ בּוֹ (עד) גַּם מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ. (עה) וְאִם קוֹרֵעַ נְיָר לִקְרָעִים כְּדֵי לְקַנֵּחַ אֶת עַצְמוֹ בָּהֶן אוֹ לִשְׁאָר אֵיזֶה תַּשְׁמִישׁ, חַיָּב מִשּׁוּם קוֹרֵעַ שֶׁהוּא קוֹרֵעַ עַל מְנָת לְתַקֵּן וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"ד, וְהַמְחַבֵּר שֶׁלֹּא הִזְכִּיר כָּאן הַטַּעַם מִשּׁוּם קוֹרֵעַ עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אין שוברין). וְלִקְרֹעַ אִגֶּרֶת הַמְחֻתָּם (עו) אֲפִלּוּ אִם יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִשְׁבֹּר אוֹתִיּוֹת הַחֲתִימָה רַק יִקְרַע הַנְּיָר שֶׁסְּבִיבָהּ, גַּם כֵּן אָסוּר לִכְלֵי עָלְמָא, וַאֲפִלּוּ לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי (עז) יֵשׁ לִזָּהֵר אִם לֹא לְצֹרֶךְ גָּדוֹל. וּבַאֲגֻדָּה (ביצה פ"א אות יט) כָּתוּב שֶׁיֹּאמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי אֵינִי יָכוֹל לִקְרוֹתוֹ כָּל זְמַן שֶׁאֵין פָּתוּחַ, וְאִם יָבִין הָאֵינוֹ יְהוּדִי מֵעַצְמוֹ וְיִפְתְּחֶנּוּ לֵית לָן בָּהּ: **יד (מב) הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת תּוֹפֵר.** וּמִסְתַּבְּרָא דְּשִׁעוּרוֹ גַּם כֵּן כְּמוֹ בְּתוֹפֵר, דְּהַיְנוּ שִׁעוּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת לְחִיּוּב, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה וחייב):

בֵּאוּר הֲלָכָה

בַּחֲתִיכַת הַנְּיָר שֶׁחֲתָכוֹ, [א] וּסְבִירָא לֵיהּ לְהָרַמְבַּ"ם דְּמַה שֶּׁאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא דִּמְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא, הַיְנוּ דְּנִרְאֶה כִּמְתַקֵּן כְּלִי דְּלָאו כְּלִי גָּמוּר הוּא עַל יְדֵי זֶה, וּלְכָךְ כְּלָלוֹ הָרַמְבַּ"ם לְדִין זֶה בִּכְלַל מִילְּתָא דְּרַבָּנָן. **וּלְפִי זֶה אִם קוֹרֵעַ הַנְּיָר לְכַמָּה קְרָעִים וְצָרִיךְ לְכָל אֶחָד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, הוּא חַיָּב דְּהוּא קוֹרֵעַ עַל מְנָת לְתַקֵּן.** וְסָמַךְ לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ, מִמַּה שֶּׁאָמַר בְּמוֹעֵד קָטָן כ"ב עַמּוּד ב' עַל הַקְּרָא דִּכְתִיב (מלכים ב' כ יב) 'וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם לִשְׁנַיִם קְרָעִים' מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּקְרָעֵם' אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לִשְׁנַיִם וְכוּ', מַשְׁמַע דִּסְתָם קֶרַע הוּא לִשְׁנַיִם וְלֹא שֶׁיִּקְרַע אֵיזֶה חֲתִיכָה מִן הַצַּד וְיַשְׁלִיכוֹ וְיִשָּׁאֵר הַבֶּגֶד עַל מְקוֹמוֹ. [וּקְצָת סִיּוּעַ לַדָּבָר מִן הַיְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק כְּלָל גָּדוֹל (ה"ב), דְּהָיָה קַשְׁיָא לֵיהּ הַיְנוּ קְרִיעָה הַיְנוּ חִתּוּךְ, וְקָאָמַר קְרִיעָה בְּאֶמְצַע חִתּוּךְ מִן הַצַּד. וְלִדְבָרֵינוּ הָכִי פֵּרוּשׁוֹ דִּקְרִיעָה אֵינוֹ אֶלָּא בְּאֶמְצַע וּכְדֵי שֶׁיְּתַקְּנוֹ עַל יְדֵי הַקְּרִיעָה שְׁנֵי הַצְּדָדִים וּכְמוֹ שֶׁהָיָה בַּמִּשְׁכָּן וְכַנַּ"ל, אֲבָל חִתּוּךְ שַׁיָּךְ אֲפִלּוּ מִן הַצַּד שֶׁמְּחַתֵּךְ בִּשְׂפַת הָעוֹר כְּדֵי לְהַשְׁווֹתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר בִּירוּשַׁלְמִי שָׁם (ה"ב) דְּאִשָּׁה הָאוֹרֶגֶת הַמְקַטַּעַת הַנִּימִין [הַיְנוּ הַיּוֹצְאִין מִן הָאֲרִיגָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַקָּרְבַּן הָעֵדָה שָׁם], יֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם מְחַתֶּכֶת, אַךְ יֵשׁ לִדְחוֹת דְּהַיְרוּשַׁלְמִי אוֹרְחָא דְּמִילְּתָא נָקַט, וְכַוָּנָתוֹ בְּמַה שֶּׁאָמַר קְרִיעָה בְּאֶמְצַע הַיְנוּ דְּאֵצֶל שְׂפָתוֹ לִפְעָמִים אִי אֶפְשָׁר אֶלָּא עַל יְדֵי חִתּוּךְ דְּאֵין לוֹ בַּמֶּה לְאָחֲזוֹ וּלְקָרְעוֹ. וְכָל מַה שֶּׁהֻצְרַכְנוּ לְיַשֵּׁב לִישָּׁנָא דִּגְמָרָא דְּקָאָמַר מִשּׁוּם דִּמְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא וְלֹא קָאָמַר מִשּׁוּם קוֹרֵעַ, הַיְנוּ לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם (פ"י ה"י) דְּפוֹתֵחַ בֵּית הַצַּוָּאר גַּם כֵּן אִסּוּרוֹ מִשּׁוּם קוֹרֵעַ, אֲבָל לְשִׁיטַת רַשִׁ"י שָׁם דְּגַם כֵּן מִשּׁוּם דִּמְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא, עַיֵּן שָׁם בְּדַף מ"ח (ע"א ד"ה חייב), וְטַעְמוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה לְקַמֵּיהּ (ד"ה ולא נתכוין) דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּכָל דָּבָר שֶׁהַתִּקּוּן מִינְכַּר תֵּכֶף בְּעֵת הַקְּרִיעָה גּוּפָא לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה שֵׁם קוֹרֵעַ כְּלָל כֵּיוָן דְּעוֹשֶׂה כְּלִי בִּקְרִיעָתוֹ, אִם כֵּן הָכָא נַמִּי דִּסְבָרַת הַגְּמָרָא הוּא דִּמְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא בִּקְרִיעָתוֹ, עַל כֵּן לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה שֵׁם קוֹרֵעַ כְּלָל, וּלְכָךְ לֹא הָיָה יָכוֹל הַגְּמָרָא לוֹמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם קוֹרֵעַ. וְיָכוֹל לִהְיוֹת דִּלְרַשִׁ"י יֵשׁ בָּזֶה אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא שֶׁל מַכֶּה בְּפַטִּישׁ כְּמוֹ בְּדַף מ"ח, דְּגַם שָׁם כָּתַב רַשִׁ"י דְּהוּא מִשּׁוּם דִּמְשַׁוֵּי לֵיהּ מָנָא וּבֵאֵר רַשִׁ"י בְּהֶדְיָא דְּחִיּוּבוֹ הוּא מִשּׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ, וְהָכָא נַמִּי כְּהַאי גַּוְנָא]. וְצָרִיךְ עִיּוּן קְצָת, דְּמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם לֹא מַשְׁמַע הָכִי, דְּכָתַב (שם) בְּדִין י' דְּהַקּוֹרֵעַ לְהַפְסִיד פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַלְקֵל, מַשְׁמַע דַּוְקָא לְהַפְסִיד אֲבָל בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ תִּקּוּן בְּאֵיזֶה צַד חַיָּב, וְיֵשׁ לִדְחוֹת דְּזֶה הַחֲתִיכָה שֶׁקּוֹרְעָהּ הוּא מַשְׁלִיכָהּ וְעַל כֵּן בִּכְלַל לְהַפְסִיד הוּא, וְדוּמְיָא דְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' הֲלָכָה י"ז בְּחוֹפֵר גּוּמָא וְאֵין צָרִיךְ אֶלָּא לַעֲפָרָהּ דְּפָטוּר מִשּׁוּם דְּכַוָּנָתוֹ לְקַלְקֵל, אַף דְּיֵשׁ לוֹ הֲנָאָה מֵהֶעָפָר, עַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן עֲשִׂיַּת הַגּוּמָא גּוּפָא מִיקְרֵי כַּוָּנָתוֹ לְקַלְקֵל, וְהָכִי נַמִּי בְּעִנְיָנֵנוּ לְעִנְיַן הַחֲתִיכָה שֶׁמַּשְׁלִיכָהּ לָאָרֶץ מְקַלְקֵל גָּמוּר הוּא. וְעַיֵּן בָּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה ז' דְּאִם חָס עַל הַנֵּר וּמִפְּנֵי זֶה מְכַבֶּה הַפְּתִילָה חַיָּב, וְאַף עַל גַּב דִּכְבּוּי הוּא בִּכְלַל סוֹתֵר וּמְקַלְקֵל כִּדְמַשְׁמַע בַּגְּמָרָא ל"א עַמּוּד ב', אֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב מִשּׁוּם דִּמְתַקֵּן בָּזֶה אֶת הַנֵּר, וּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה הֵפֶךְ דְּבָרֵינוּ, וַאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר דְּהָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר כִּסְבָרַת רַבּוֹתֵינוּ הַמּוּבָא שָׁם בְּרַשִׁ"י (לא: ד"ה לעולם) וּמִיקְרֵי כָּל זֶה לְדִידֵיהּ סוֹתֵר עַל מְנָת לִבְנוֹת בִּמְקוֹמוֹ וְכַאֲשֶׁר בֵּרַרְנוּ לְעֵיל בְּבֵאוּר הֲלָכָה, עַל כָּל פָּנִים לְרַשִׁ"י מוּכָח בְּהֶדְיָא דְּמִיקְרֵי סוֹתֵר עַל מְנָת לִבְנוֹת שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ, דְּעַל הַפְּתִילָה אֵינוֹ חָס וּמַשְׁלִיכָהּ לָאָרֶץ וַאֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב מִשּׁוּם דְּחָס עַל הַנֵּר, וְהוּא בִּכְלַל מְקַלְקֵל בְּמָקוֹם זֶה וּמְתַקֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר וַאֲפִלּוּ הָכִי חַיָּב לְתַנָּא קַמָּא, אַךְ כְּבָר בֵּרַרְנוּ לְעֵיל דִּלְרַשִׁ"י מִטַּעַם אַחֵר אֵינוֹ בִּכְלַל קוֹרֵעַ, **וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּכָל זֶה:**

* **הַנְּיָר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק מא) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּעִנְיַן פְּתִיחַת אִגֶּרֶת** וַאֲבָאֵר קְצָת. הַפְּרִי חָדָשׁ בְּיוֹרֶה דֵעָה קי"ח (ס"ק יח) כָּתַב דְּיִשְׂרָאֵל הַפּוֹתְחוֹ יֵשׁ בָּזֶה חִיּוּב חַטָּאת לִכְלֵי עָלְמָא, דִּקְרִיעַת הַנְּיָר הוּא מְקַלְקֵל עַל מְנָת לְתַקֵּן וְתִקּוּנוֹ הוּא מַה שֶּׁצָּרִיךְ לִפְתֹּחַ אוֹתוֹ, וְכֵן דַּעַת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת (זכרון ט, הכותב) דְּהוּא מְקַלְקֵל עַל מְנָת לְתַקֵּן. וּבִתְשׁוּבַת חָכָם צְבִי סִימָן ל"ט פָּלִיג עַל זֶה וְהִתִּיר עַל יְדֵי עוֹבֵד גִּלּוּלִים וְלֹא בֵּאֵר טַעְמוֹ, וְנִרְאֶה דְּהוּא סוֹבֵר דְּהוּא מְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ, דְּהָא אֵין מְתַקֵּן בְּגוּף הַנְּיָר מִידֵי, וְהַתּוֹסָפוֹת בְּדַף צ"ד (ע"א ד"ה רבי שמעון) כָּתְבוּ דִּלְהָכִי קוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ לְמִירְמֵי אֵימְתָא אַאִינָשֵׁי בֵּיתֵיהּ פָּטוּר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מִשּׁוּם דְּלֵית תִּקּוּן לְגוּף הַדָּבָר הַנִּקְרָע, אַךְ לְפִי זֶה לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁפּוֹסֵק (פ"א ה"ז) דִּמְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ חַיָּב, יֵשׁ בָּזֶה אִסּוּר דְּאוֹרָיְתָא וְאָסוּר עַל יְדֵי עוֹבֵד גִּלּוּלִים. וּבְנִשְׁמַת אָדָם כְּלָל כ"ט (אות ב) רָאִיתִי שֶׁכָּתַב דִּלְכָלֵי עָלְמָא פָּטוּר, וְתָכֵן כַּוָּנָתוֹ דְּשָׁאנֵי הַהִיא דְּקוֹרֵעַ עַל מֵתוֹ וּבַחֲמָתוֹ, דְּהַקְּרִיעָה גּוּפָא הִיא הַתִּקּוּן [דִּבְהַקְּרִיעָה מְשַׁכֵּךְ חֲמָתוֹ אוֹ מַרְמֵי אֵימְתָא אַאִינָשֵׁי בֵּיתֵיהּ], מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה דִּלְהַנְּיָר הוּא מְקַלְקֵל גָּמוּר וְהַתִּקּוּן הוּא מִצַּד אַחֵר. וּבֶאֱמֶת לֹא בְּרִירָא סְבָרָתוֹ וּסְבָרַת הֶחָכָם צְבִי בָּזֶה, דְּיָדוּעַ דְּעִקַּר תִּקּוּן אִגֶּרֶת שֶׁעוֹמֵד לִקְרוֹתוֹ וְתִקּוּנוֹ הוּא שֶׁיּוּכַל לִקְרָאֵנּוּ, וְאִם כֵּן כְּשֶׁקּוֹרְעוֹ כְּדֵי לִקְרוֹתוֹ הָוֵי מְלָאכָה הַצְּרִיכָה לְגוּפָהּ, אָכֵן הֵיכָא דִּסְגוּרָה הָאִגֶּרֶת בְּתוֹךְ נְיָר אַחֵר כַּנָּהוּג, בְּוַדַּאי הַקּוֹרֵעַ הַנְּיָר הָעֶלְיוֹן הוּא בִּכְלַל מְקַלְקֵל וּפָטוּר אֲפִלּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה, וְכִדְאָמְרִינַן שַׁבָּת ע"ג עַמּוּד ב' דִּמְקַלְקֵל פָּטוּר אֲפִלּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּמְלָאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ חַיָּב, וְעַל כֵּן מֻתָּר עַל יְדֵי עוֹבֵד גִּלּוּלִים בִּמְקוֹם צֹרֶךְ דַּהֲוֵי שְׁבוּת דִּשְׁבוּת. אוּלָם לְפִי מַה שֶּׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל (ד"ה אין שוברין) דִּלְשִׁיטַת רַשִׁ"י (לא: ד"ה לעולם) הֵיכָא דְּהוּא סוֹתֵר עַל מְנָת לִבְנוֹת שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ דְּהוּא מְקַלְקֵל בְּמָקוֹם זֶה וּמְתַקֵּן בְּמָקוֹם אַחֵר חַיָּב לְרַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן הָכִי נַמִּי בָּזֶה בְּכָל גַּוְנֵי הוּא מְלָאכָה דְּאוֹרָיְתָא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּהוּא בִּכְלַל קוֹרֵעַ עַל מְנָת לְתַקֵּן, וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי עוֹבֵד גִּלּוּלִים יֵשׁ לִזָּהֵר, וְכֵן הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ש"ז סָעִיף קָטָן כ' מְצַדֵּד לֶאֱסוֹר כְּדַעַת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, **וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דִּלְצֹרֶךְ גָּדוֹל יֵשׁ לְהָקֵל לְפָתְחוֹ עַל יְדֵי עוֹבֵד גִּלּוּלִים, וּבִפְרָט אִם הָאִגֶּרֶת מֻנַּחַת בְּתוֹךְ נְיָר אַחֵר, וּלְכַתְּחִלָּה טוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּשֵׁם הָאֲגֻדָּה:**

יד * הֲרֵי זֶה תּוֹלֶדֶת תּוֹפֵר. כִּי תּוֹפֵר עִנְיָנוֹ הוּא דְּלוֹקֵחַ שְׁנֵי דְּבָרִים אֲחָדִים וּמְחַבֵּר אוֹתָם לְאֶחָד, וְכֵן הוּא עַל יְדֵי דִּבּוּק. **וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁמְּדַבֵּק עֵץ לְעֵץ עַל יְדֵי דֶבֶק כַּנָּהוּג, גַּם כֵּן שֵׁם תּוֹפֵר עָלָיו,** כִּי מָצִינוּ בַּגְּמָרָא דַּף ע"ד עַמּוּד ב' דִּבְעֵצִים שַׁיָּךְ גַּם כֵּן תְּפִירָה, דְּאָמַר שָׁם הַאי מַאן דַּעֲבַד חַלְתָּא [כַּוֶּרֶת שֶׁל קָנִים], אִי חַיְיטֵיהּ לְפוּמֵיהּ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם בְּרַשִׁ"י:

* **וְחַיָּב. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק מב) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן שִׁעוּר.** וְהִנֵּה אַף דִּלְעִנְיַן טְחִינָה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ח' הֲלָכָה ט"ו דְּהַנּוֹסֵר עֵצִים לֵהָנוֹת בִּנְסֹרֶת שֶׁלָּהֶן, אַף דְּהוּא תּוֹלָדָה דְּטוֹחֵן וּבְטוֹחֵן שִׁעוּרוֹ כִּגְרוֹגֶרֶת, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה חִיּוּבוֹ בְּכָל שֶׁהוּא, הֲרֵי דְּאֵין הֶכְרֵחַ מֵהָאָב לְהַתּוֹלָדָה לְעִנְיַן שִׁעוּר, שָׁם שָׁאנֵי דַּחֲשִׁיב שִׁעוּר הַנְּסֹרֶת בְּכָל שֶׁהוּא וּכְמוֹ הַשָּׁף מַתֶּכֶת דַּחֲשִׁיבוּת הַמַּתֶּכֶת הוּא בְּכָל שֶׁהוּא, עַיֵּן שָׁם בָּרַמְבַּ"ם וּבְמַגִּיד מִשְׁנֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעִנְיַן דִּבּוּק עוֹר דְּהוּא כִּתְפִירָה, לֹא מָצִינוּ חִלּוּק בִּתְפִירָה בֵּין בֶּגֶד עוֹר לְבֶגֶד אַחֵר וּבִכְלָלָם בָּעִינַן שִׁיעוּרָא לְעִנְיַן חִיּוּב וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן דִּבּוּק, וּלְעִנְיַן נְיָר מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה גַּם כֵּן מִלְּשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּדִין אֶחָד לָהֶן. **אַךְ זֶה יֵשׁ לְעַיֵּן לְעִנְיַן מְפָרֵק דְּחִיּוּבוֹ הוּא מִשּׁוּם קוֹרֵעַ וְאַף דְּלֹא הָיָה עַל מְנָת לִתְפֹּר, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּדַעְתּוֹ לְאֵיזֶה דָּבָר צֹרֶךְ וְלֹא לְקַלְקֵל חָשִׁיב כְּעַל מְנָת לִתְפֹּר וּכְדִלְקַמָּן** (ד"ה ולא נתכוין)**, אוֹ בְּקוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ [לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם** (פ"י ה"י) **דִּמְחַיֵּב בּוֹ], אִם שַׁיָּךְ בָּזֶה גַּם כֵּן הַשִּׁעוּר כְּדֵי לִתְפֹּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת, אוֹ דִּילְמָא כִּי אָמְרִינַן בְּקוֹרֵעַ שִׁעוּר זֶה הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּחִיּוּבוֹ הוּא מִשּׁוּם שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיָה כְּדֵי לִתְפֹּר, עַל כֵּן אָמְרִינַן דִּבְפָחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה לֹא חָשִׁיב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֵיכָא דְּחִיּוּבוֹ הוּא מִשּׁוּם שֶׁכַּוָּנָתוֹ הוּא בִּשְׁבִיל אֵיזֶה תִּקּוּן אַחֵר, כְּגוֹן בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה הַנְּיָר וְהָעוֹר חָלוּק, אוֹ בְּקוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ שֶׁהוּא כְּדֵי לְיַשֵּׁב אֶת דַּעְתּוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם שָׁם, אוֹ בְּכָל קוֹרֵעַ שֶׁהוּא עַל מְנָת לְתַקֵּן, כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַתִּקּוּן שֶׁהוּא מְכַוֵּן בּוֹ חַיָּב וְלֹא תַּלְיָא בְּשִׁעוּר זֶה.** וְתֵדַע דִּבְקוֹרֵעַ עַל מֵתוֹ דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא (קה:) דְּחַיָּב מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ תִּקּוּן מִצְוָה עַל יְדֵי הַקְּרִיעָה, עַל כָּרְחָךְ כְּשֶׁיֵּשׁ שִׁעוּר טֶפַח, דִּבְפָחוֹת מִזֶּה לֹא הָוֵי שִׁעוּר קְרִיעָה אֲפִלּוּ לִשְׁאָר קְרוֹבִים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמוֹעֵד קָטָן (כב:) וְלֹא תִּקֵּן כְּלָל, הֲרֵי דְּלֹא תַּלְיָא זֶה בְּשִׁעוּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת, אִם כֵּן אֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין בְּכָל דָּבָר לְפִי תִּקּוּנוֹ בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר [וּדְבָרֵינוּ הוּא לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת שָׁם ק"ה עַמּוּד ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הָא רַבִּי יְהוּדָה, עַיֵּן שָׁם, אֲבָל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שָׁם בְּפֶרֶק י' הֲלָכָה י' עַיֵּן שָׁם, וּבְתוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב עַל זוֹ הַמִּשְׁנָה (פי"ג מ"ג) דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם שֶׁחִמּוּמוֹ וְצַעֲרוֹ נָח עַל יְדֵי הַקֶּרַע, לֹא מְבֹרָר גַּם שָׁם אִם דַּוְקָא טֶפַח]. **וְהִנֵּה מַה דְּאִיתָא בַּמִּשְׁנָה** (שם) **דִּמְקַלְקֵל עַל מְנָת לְתַקֵּן שִׁעוּרוֹ כִּמְתַקֵּן, הַיְנוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּקּוּן שִׁעוּר יָדוּעַ, כְּמוֹ בְּמוֹחֵק עַל מְנָת לִכְתֹּב וּבְקוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפֹּר וּבְסוֹתֵר עַל מְנָת לִבְנוֹת כָּל אֶחָד לְפִי שִׁעוּרוֹ,** וּכְמוֹ דְּאִיתָא בָּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' הֲלָכָה י"ח, עַיֵּן שָׁם, **וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין נַמִּי בְּקוֹרֵעַ עַל מְנָת לְתַקֵּן אֵיזֶה תִּקּוּן, תָּלוּי הַשִּׁעוּר לְפִי דָּבָר הַצָּרִיךְ לוֹ וְלֹא תַּלְיָא בְּשִׁעוּר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עד) כֵּן מוּכָח בְּסֵפֶר **תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל** (כלכלת שבת, המחתך) **דְּגַם בְּקוֹרֵעַ בַּיָּד יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ,** וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן שכ"ב בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אחד): **(עה) גַּם זֶה מִסֵּפֶר הַנַּ"ל, וּפָשׁוּט לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה בְּסָעִיף י"ד** (ד"ה ולא נתכוין) **דִּבְכָל קוֹרֵעַ בִּשְׁבִיל אֵיזֶה תִּקּוּן חַיָּב: (עו)** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן תקי"ט (סק"ד) וּבִפְרִי מְגָדִים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב שָׁם (סק"ה) וּבְנִשְׁמַת אָדָם כְּלָל כ"ט (אות ב) וְצ"ג (אות ד): **(עז)** מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן (ש"ו) [ש"ז] סָעִיף קָטָן כ', וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד"ה הנייר):

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (שם) משמע שאין בזה איסור תורה כיון שעושה ביד ולא בכלי.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah